

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نباشد تن من مباد بدین بوم و بر زنده یک تن مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Literary - Cultural

ادبی - فرهنگی

محمد اسحاق برکت

ویرجینیا امریکا

۱۰/۱۱/۰۹

بیا ئید پښتو بیا موزیم!

ګرنی پښتواو لغتونه

(محاوره و لغات پښتو)

د پښتو ۲۴ لوست

(درس ۲۴ پښتو)

تاثیر ادات برنامه‌های جمع مؤنث :

در درسهای پښتو هروقتی با نامهای مؤنث برخورد کرده کم و بیش از اقسام و علایم آنها یاد آور شده ام در درس فعلی هم بصورت مختصر آنرا از نظر اشرف خوانندگان جلیل القدر یکبار دیگر میگذرانم . خوشبختانه بیشتر نامهای مؤنث بجز یکتعداد معدود توسط علایم شان از نامهای مذکر تفریق میشوند و آن علایم عبارتند از :

۱ - "الف" که در اخیر اسم مؤنث جا میگیرد مثلاً **انا ، غوا ، ربا** و غیرهم

۲ - های غیر ملفوظ که در اخیر نام های مؤنث واقع اند مثلاً **کتابچه ، پنخه ، تخته ، میړه** و امثال آنها تبصره:

- **میړه** ، یعنی "میش" که آنرا اکثر مردم ما به نام گوسفند ماده نیز یاد میکنند که بنظر درست نمیرسد زیرا "میش" یک کلمه در یست که از قدیم مردم آنرا به خصوص مردم دهات و آنانی که با مواشی

سروکاردارند استعمال مینمایند. گوسفند را "پسیه" ونوع دیگر آنرا که به منظور نسل گیری نگه میدارند "مِر" مینامند.

پینتوزبانان پیناورگاو میش را که به پیمانۀ وسیع از شیر آن دران دیار استفاده میشود، "مِبره" میگویند

۳- "ی" یای مجهول که حرف ماقبل آن مدام با کسر ممدود تلفظ میشود مثلاً **ادی ، شودی ، مستی و...**

۴- "ی" ، یای تأنیث که آنهم وقتی در اخیر اسماء مینشینند اسم مؤنث میباشد: **نجلی، کرتی، کرکی و...**

۵- سائر نامهای مؤنثی (حقیقی و غیر حقیقی، ذیروح و غیر ذیروح) که فاقد علایم فوق میباشد.

اینجانب (ترتیب کننده درسهای پینتو) که از دیر زمان به اینطرف با تشویق و همکاری پورتال معزز (ا - ا) این سمت را به عهده دارد ، بدون کدام مرجع ومنبع فقط باتفکر و اندیشه و حلاجی همه جانبه - این درسها را به گونه ای ترتیب مینماید تا از آن علاقه مندان خوبتر و بهتر مستفید شوند. بنابراین آنچه در ذیل از نظر میگذرد آسانترین شیوه ایست که از آن میتوان در استعمال ادات برنامههای جمع مؤنث کار گرفت و مستفید شد.

قاعده اینست که نخست نام مفرد مؤنث را جمع ساخته سپس حرف اخیر اسم جمع را حذف و عوض آن یک "واو مجهول" میا وریم .

به مثالهای ذیل توجه نمایند :

نامهای مؤنث لفظی ذیروح و غیر ذیروح

نوم	مفرد	جمع
- غوا	غوا	غوا و ی یا غوا گانی
دغوا وویاغوا گانورنگونه که تورو خوشیدی (شودی) بی سپینی وی		
- کتابچه	کتابچه	کتابچی
دکتابچو پانی تولی سپینی وی		
- بنخه	بنخه	د امیر صاحب په بنخوکی بوبوگله زره سوی ده
- شودی	-	شودی (دغه نوم مفرد نه لری)
په شودوباندی دپره موده تیره سوی وه هغه اوس ورائی سوی دی		
ادی	ادپگانی	ی- اد
په ادپگانو باندی خپلی لونې دپری گرانی دی هغوی نه ودی کوی		
- کرکی	کرکی	کرکی
د کرکیو هنداری ماتی شوپدی		
- چوکی	چوکی	چوکی
هلکانو ! په چوکیو باندی مه کبئی خي تولی رنگ شوی دی		

نامهای مؤنثی که به او مجهول ختم میشوند:

بیزوگانې	بیزو	- بیزو
دبیزو گانو سره دبیزوگانې لوبې غلط کاردی		
پېشو گانې	پېشو	پېشو
په کورونوکی دپېشوگانو شتون د مورگانو ورکېدل		

نامهای مؤنث غیر لفظی ذیروح:

میندې	مور	- مور
د میندو چوپړ(خدمت) په ټولو باندې فرض دی		
خویندې	خور	- خور
ټول ورونه له خپلو خویدو سره بڼه سلوک لري		
لونې	لور	- لور
د سلطان خان په لونوکی تورپیکې تر ټولوبنا یسته ده		

نامهای مؤنث غیر ذیروح غیر لفظی:

ورځي	ورځ	- ورځ
دژمي په ورځو کې هوا سره اود دوبي په ورځو کې توده		
وي		
برستنونه	برستن	- برستن
په پخوا وختونوکی به زرو او کونډو بڼځو د برستونو		

گندل په غاړه اخیستلي او هغه به یې گندلي ی.

تر بل پښتو لوست پورې مو په لوی اوبښونکي خدای سپارم ، ښې چارې!

